

Somut Şeyler Soyut Oluyordu 7

– Bayram KAYA · 27 Aralık 2016

Zaten tüm bu olup bitenler, ister olumlu olsunlar, isterse olumsuz olundular; hepsi insana göreydi. Bunlar insana göre olmakla somut akılı oluşmaydılar. Oluşan somut akıl da yeni ve gerçekçi bir mana anlamasını oluşmaydı.

Soyutlamanın bir yanı, evreni var eden; evrensel süreçleri var eden bir mana anlamasını olgunlaştıracaktı. Çeşitli kırılma yansımalarıyla oluşan soyutlamalar bu türden evreni anlamayı da süreç kılmanın mana anlamasına dönüşecekti.

Bir süreç durum, şimdiye göre geçmişte kalmakla ve şimdi içindeki olayların benzer tip görev eşleri olmasıyla, mana kılınmakla pek çok süreç soyut olup tasavvur olunmaktaydı.

Birçok soyut olan süreçler, yine de somut gibi yakın gibi duruyordular. Önceden beri yapıla gelmekle alışılan, süre giden, gelenek olan ortaklaşmacı süreç; şimdi kesintiye uğramış olmakla ve ortada olmamalarıyla bir hayale dönüp, anımsanmakla; anı canlanması yapıyorlardı.

Bu göz önüne getirişler ne kadar soyut olursa olsundu, onlar için çok yakın ve somut gibi duruyorlardı.

Bu kez de mal, mülk sahibi kılınan efendiler yeni hal tarzı içindeydiler. Yeni hal tarzı içinde olmaları ile eski alışmaları olan düşünceler birbiri ile çelişiyordu. İki hali kıyaslamaya başlıyordu. Israrla takibinde olduğu yeni durum, yadırgatıcı gibiydi. Eski alışma durumuna göre yeni durum yalan yalan olmakla az çok soyut gelmişti.

Yeni durumları içinde olan efendiler görünüşte somut insan biçimindeydiler. Ama mal mülk sahibi

efendiler yönetici konumunda olmalarıyla bunlar da ilah gibi karar alıcıydılar.

Efendiler kendilerine muhtaç bulunan malsız mülksüz olan kölelerle pek görüşmemeye başladılar. Efendiler ve köleler arasına aracı görevliler girdiler. Yani efendi ve köle arasına mesafe girdi.

Yani efendi ile köle birbirinde uzaklaştılar. Bu uzaklaşma; muhtaçlığı olan kölelerde bir aşağılık kompleksi olmakla ve aşağılanma oluşla belirdi. Kölenin muhtaçlığı günlüktü. Oysa efendinin köleye muhtaçlığı bir süre bekleyebilirdi.

Efendinin bekleye bildiği süreler boyu kölenin muhtaçlığı, köleyi efendiye ulaşma tavırları ve tutumları içine soktu. Bu tutum, kölenin efendilere karşı olan eğilimlerinde yeni bir takım tavır düzenlemelerini oluşturuyordu.

Kölenin yeni tavır düzenlemeleri efendiye yaklaşmaktı. Onu övgülerle hoş tutup gönlünü yumuşatmaktı. Kölenin kendi muhtaç oluşuna böyle karşılık bulmasıydı. Bu süreç kölenin efendi emrine amade olmak için hamur kıvamına gelirse biçimlenmesiydi.

Bu hazır oluş durumu karşılıklı gözden geçirildi. Bu, kölenin gözden geçirilen kontrata, baş üstüne; âmin demesi oldu. Süreç tekrarları bu şekildeydi. Her şeye muhtaç olan kul ile hiçbir şeye ihtiyacı olmayan pozunda görünen efendi şeklinde cereyan ediyordu. Muhtaç olanın muhtaç olmayana duygu eğilimleri vardı. Bu eğilimler korku, kaygı, güven duygusu gibi girişmeler içinde kotarılıyordu. Kölenin bu tutumu kendisini acındırırla dalkavukluk şeklinde de geliştirdi.

Köleden efendiye (kölenin kendi muhtaçlıklarına karşı) bir saygı sevgi, bir yüceltme tutumu oluştu. Bu aslında kölenin efendiye muhtaçlık belgesiydi. Bununla efendiler kendi üzerlerinde bir yücelme bir ululuk duyular.

Köleler bu ululuk ve yüceliğe saygı sevgi gösterili seremoni içinde el etek öptü. Diz dövdü. Yerlere eğilip, efendisinin ayağını öptü. Anlındaki kölelik damgasını efendinin ayağına sürdü. Anlındaki kölelik işaretini efendinin bastığı yere sürdü.

Bu seremoni her karşılaşmada, her huzurda olmada efendi ile köle arasındaki kontratın onaylatma, olmasıydı. Bu köleci seremoni, şapkasını meydana asıp ta gelip geçen halkın kralın gıyabında kralın şapkasını selamlama ritli otoriteye dönüştü.

Giderek bu tutumda, şapka yerine efendinin görüntüsü kişi içinde belirdi. Köle efendini bu görüntüsüyle konuştu ve kendisini yargılamaya başladı. Köle şimdi efendinin bu görüntüsüne tazimde bulunuyordu. Kendi, iç denetleme mekanizmalarını oluşturuyordu. Tazimde bulunma aykırı düşünmeyi önlüyordu.

Aslında muhtaçla değil gibi görünen efendinin de, köleye karşı muhtaçlığı vardı. Efendinin kölelerde kendisine tazimde bulunmasını istemesi efendinin otoritesini tanıtmaya muhtaçlığıydı. Bu efendinin kölelere karşı olan eksiklik duygularıyla.

Efendi köleliğin başlangıç aşaması içinde ayağının yer tutması için ve genel yarara karşın özel yararı konumlamak için bu duygularını henüz gösteremiyordu. İlerde acıyan merhamet eden lütufta bulunan olmakla köle emeğine duyduğu bu muhtaçlığını gizlemelerle ortaya koyacaktı.

Ne var ki efendinin acziyet gibi hissettiği muhtaçlığı; tazim edilmenin ardına saklanacaktı. Köle de verimliliği artırmak için merhametli oluyordu. Yoksulluğun kontrol dışına çıkan davranış sapmalarına karşı efendi acıyan merhamet eden lütufta bulunan oluyordu.

Ki bu aslında efendinin kendisinin de rahatta güvende olup; az çok tedirginliklerinden kurtulmasıydı. Bu

mal sahibi olmanın; mal mülk sahibi oluş yoksulluk karşısındaki pozisyonunu korumanın başka tür baskı ve basıncı olan tedirginlikti.

Yani bu baskı ve basınç efendiden köleye doğru egemenlik olmakla birlikte; köleden efendiye doğrudan bir tedirginliğe dönüşmeydi. Köleler her karşılaşmasında ritüelime oldular. Kölelerin efendiye karşı ritüelime içinde olmaları, efendi de kendisine tazimde bulunmanın duygularını ortaya koydu.

Bu kez de malikler, köleler içinde ıramaya başladılar. Malik olucular mal mülk sahipliğinin yönetendisi olmakla kraldılar.

Özel mülk sahipleri, grup ve ittifak tüzelliği yerine kendi sıfatlarını koydular. Sözleşme yapmanın sözleşen bir tarafı oldular. Daha doğrusu ittifak tüzelliği gibi karar alıp buyuran otorite oldular. Tüzelliğin imanı yönetmesi gibi imanı ritüeli yöneten, bunun ritüellerini düzenleyen rahiptiler.

Tüzeli oluş kişileşmişti. Tüzeli oluş bu kişiselliği ile Lugal'diler. Yani Lugal denen kral rahiptiler. Hem kendilerine mal mülk vermenin takdiri ile El'diler. Hem de El'in koruması altındaydılar. Efendiler bu girişmeler içinde ikili yansıma yaptılar. Tüzelce etkileri kendi içlerine aldılar.